TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2020. gada 2. aprīlī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – 1. panta 1. punkts – 2. panta b) punkts – Jēdziens "patērētājs" – Kooperatīvā dzīvojamā māja

Lietā C-329/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunale di Milano* (Milānas tiesa, Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2019. gada 1. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 23. aprīlī, tiesvedībā

Condominio di Milano, via Meda

pret

Eurothermo SpA,

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši M. Safjans [*M. Safjan*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

ģenerāladvokāts: H. Saugmandsgors Ē [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *Eurothermo SpA* vārdā – *A. Fracchia*, *avvocato*,

– Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *E. Manzo*, *avvocato dello Stato*,

– Eiropas Komisijas vārdā – *G. Gattinara* un *N. Ruiz García*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – itāļu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 1. panta 1. punktu un 2. panta b) punktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar strīdu starp kooperatīvo dzīvojamo māju – *condominio di Milano, via Meda* (turpmāk tekstā – "*condominio Meda*") – un *Eurothermo SpA* jautājumā par nokavējuma procentu maksājumu, kas tiek prasīti no pirmās minētās personas siltumenerģijas piegādes līguma izpildei.

Atbilstošās tiesību normas

Direktīva 93/13

3 Direktīvas 93/13 divpadsmitajā apsvērumā ir noteikts:

"[..] valstu tiesību akti, kādi tie ir pašlaik, ļauj paredzēt tikai daļēju saskaņošanu; [..] dalībvalstīm būtu jādod iespēja, pienācīgi ņemot vērā Līgumu, piešķirt patērētājiem augstāku aizsardzības līmeni ar valsts noteikumiem, kas ir stingrāki, nekā šī direktīva".

4 Saskaņā ar minētās direktīvas 1. panta 1. punktu tās mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.

5 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 2. pantu:

"Šajā direktīvā:

[..]

b) "patērētājs" ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas;

[..]."

6 Atbilstoši šīs direktīvas 3. panta 1. punktam līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja pretēji prasībai pēc godprātības tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.

7 Saskaņā ar minētās direktīvas 8. pantu dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos LESD atbilstīgos noteikumus jomā, uz ko attiecas šī minētā direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni.

Direktīva 2011/83/ES

8 Saskaņā ar 13. apsvērumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV 2011, L 304, 64. lpp.):

"Dalībvalstīm būtu jāsaglabā kompetence saskaņā ar Savienības tiesību aktiem piemērot šīs direktīvas noteikumus nozarēs, kas neietilpst direktīvas darbības jomā. Tādējādi dalībvalstis drīkst paturēt spēkā vai ieviest valstu tiesību aktus, kas ir atbilstīgi šīs direktīvas vai konkrētu tās noteikumu prasībām attiecībā uz līgumiem, kuri ir ārpus šīs direktīvas darbības jomas. Piemēram, dalībvalstis drīkst nolemt attiecināt šīs direktīvas noteikumu piemērošanu arī uz juridiskām vai fiziskām personām, kuras nav "patērētāji" šīs direktīvas nozīmē, piemēram, nevalstiskajām organizācijām, jaunizveidotiem uzņēmumiem vai mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. [..]"

Itālijas tiesības

Civilkodekss

9 *Codice civile* (Civilkodekss) 1117. pantā ir noteikts:

"Ēkas atsevišķu nekustamā īpašuma vienību īpašnieku kopīpašumu, pat ja tiem ir periodiskas lietošanas tiesības un tiktāl, ciktāl īpašumtiesību aktā nav norādīts pretējais, veido:

1) visas ēkas daļas, kuras ir nepieciešamas kopīgai lietošanai – tādas kā zem ēkas esošā zeme, ēkas pamati, nesošās sienas, pīlāri un balsta sijas, jumti un lēzeno jumtu konstrukcijas, kāpnes, ieejas durvis, priekšnami, vestibili, lieveņi, iekšpagalmi un fasādes;

2) autostāvvietai paredzētās zonas, kā arī telpas koplietošanas pakalpojumiem, piemēram, konsjerža – tostarp durvju apsardzes – telpa, veļas mazgātava, atpūtas telpa un bēniņi, kas strukturālo un funkcionālo iezīmju dēļ ir paredzēti koplietošanai;

3) konstrukcijas, iekārtas un jebkāda veida ražotas preces, kas paredzētas koplietošanai – kā lifti, akas, tvertnes, ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmas, centralizētas sistēmas gāzes un elektrības sadalei un pievadei, apkurei un gaisa kondicionēšanai, radio apraides un televīzijas signālu uztveršanai, kā arī iekārtas jebkurai piekļuvei citam informācijas plūsmas veidam, tostarp ar satelītu tīklu vai ar kabeļtīklu, un atbilstošie saslēgumi līdz pieslēguma vietai atsevišķu dzīvokļu īpašnieku privātīpašumā esošajās telpās vai – speciālu iekārtu gadījumā – līdz to izmantošanas vietai, ievērojot nozaru noteikumus tiesiskajā regulējumā publiski pieejamu tīklu jomā."

10 Atbilstoši Civilkodeksa 1117.*bis* pantam "Piemērošanas joma":

"Šīs nodaļas noteikumus piemēro *mutatis mutandis* visos gadījumos, kad vairākām nekustamā īpašuma vienībām vai vairākām ēkām [..] ir koplietošanas daļas 1117. panta izpratnē."

11 Civilkodeksa 1129. panta "Pārvaldnieka iecelšana, atsaukšana un pienākumi" pirmajā daļā ir noteikts:

"Ja kopīpašnieku skaits pārsniedz astoņus un ja kopsapulce nav iecēlusi pārvaldnieku, to ieceļ tiesu iestāde, kurā vairāki kopīpašnieki vai no amata atkāpies pārvaldnieks cēluši prasību."

12 Civilkodeksa 1131. pantā "Pārstāvība" ir paredzēts:

"Tam piešķirto pilnvaru robežās [..] pārvaldnieks pārstāv dalībniekus un var vērsties tiesā pret kopīpašniekiem vai pret trešajām personām."

Patērētāju kodekss

13 Ar 2005. gada 6. septembra *decreto legislativo n. 206 – Codice del consumo, a norma dell'articolo 7 della legge 29 luglio 2003, n. 229* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 206 – Patērētāju tiesību kodekss atbilstoši 2003. gada 29. jūlija likuma Nr. 229 7. pantam) (*GURI* Nr. 235 parastais pielikums Nr. 162, 2005. gada 8. oktobris) Direktīvas 93/13 noteikumi tika transponēti Itālijas tiesību sistēmā. Patērētāju tiesību kodeksa 3. panta 1. punkta redakcijā ar 2007. gada 23. oktobra Leģislatīvā dekrēta Nr. 221 grozījumiem (*GURI* Nr. 278, 2007. gada 29. novembris) "patērētājs" ir definēts kā "fiziska persona, kas rīkojas ar iespējamo uzņēmējdarbību, komercdarbību, amatniecisku vai profesionālu darbību nesaistītos nolūkos".

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

14 2010. gada 2. aprīlī *condominio Meda*, kas atrodas Milānā (Itālija) un ko pārstāvēja tās pārvaldnieks, noslēdza ar *Eurothermo* siltumenerģijas piegādes līgumu, kura 6.3. pantā ietvertajā klauzulā bija paredzēts, ka samaksas nokavējuma gadījumā parādniekam jāmaksā "nokavējuma procenti pēc likmes 9,25 %, sākot no kopsummas samaksas termiņa beigu dienas".

15 2016. gada 18. aprīlī, pamatojoties uz 2014. gada 14. novembra mediācijas protokolu, *Eurothermo* izdeva rīkojumu *condominio Meda* samaksāt summu 21 025,43 EUR apmērā, kas atbilst no šī līguma izrietošā parāda samaksas nokavējuma procentiem, kuri ir aprēķināti par maksājamo kapitālu 2016. gada 17. februārī.

16 *Condominio Meda* pārsūdzēja šo maksāšanas rīkojumu iesniedzējtiesā, norādot, ka tas ir patērētājs Direktīvas 93/13 izpratnē un ka minētā līguma 6.3. pantā paredzētajai klauzulai esot negodīgs raksturs.

17 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šī klauzula faktiski esot negodīgs noteikums un ka atbilstoši Tiesas judikatūrai tā to drīkst atcelt *ex officio*. Tomēr šī tiesa jautā par iespēju tādu kooperatīvo dzīvojamo māju, kāds ir *condominio* Itālijas tiesībās, uzskatīt par piederošu pie patērētāju kategorijas Direktīvas 93/13 izpratnē.

18 Šajā ziņā iesniedzējtiesa konstatē, ka saskaņā ar *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija) judikatūru, pirmkārt, lai gan šāda veida kooperatīvi nav juridiskas personas, tiem tiek atzītas "patstāvīga tiesību subjekta" īpašības. Otrkārt, saskaņā ar šo pašu judikatūru patērētāju tiesību aizsardzības normas ir piemērojamas līgumiem, kas noslēgti starp komersantu un kooperatīvās dzīvojamās mājas – kas tiek definēta kā "apsaimniekošanas struktūra bez atsevišķas, no tās dalībniekiem nošķirtas, juridiskās personības" – pārvaldnieku, ievērojot to, ka tas rīkojas dažādu kopīpašnieku vārdā, kuri jāuzskata par patērētājiem.

19 Turklāt tā atgādina Tiesas judikatūru, tostarp spriedumu, 2001. gada 22. novembris, *Cape* un *Idealservice MN RE* (C-541/99 un C-542/99, EU:C:2001:625), saskaņā ar kuru jēdziens "patērētājs" būtu jābalsta uz attiecīgo tiesību subjekta fiziskās personas raksturu. Tomēr saskaņā ar šo judikatūru tas, ka no Direktīvas 93/13 piemērošanas izslēdz tikai tādēļ, ka attiecīgai personai nav nedz fiziskās, nedz juridiskās personas statusa, rada risku, ka konkrētiem tiesību subjektiem tiek liegta aizsardzība gadījumā, kad pastāv nelabvēlīgāka situācija salīdzinājumā ar profesionāla rakstura attiecībām, kuras attaisno patērētāju tiesību aizsardzības režīma piemērošanu.

20 Šajos apstākļos *Tribunale di Milano* (Milānas tiesa, Itālija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Direktīvā [93/13] paredzētais patērētāja jēdziens liedz kā patērētāju kvalificēt tiesību subjektu (kāds ir kooperatīvā dzīvojamā māja Itālijas tiesību izpratnē), kas neiekļaujas "fiziskas personas" vai "juridiskas personas" jēdzienā, ja šis tiesību subjekts noslēdz līgumu nolūkiem ārpus profesionālās darbības un ir nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar komersantu gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas par darījuma noslēgšanu, gan attiecībā uz informētības līmeni?"

Par prejudiciālo jautājumu

21 Ar savu prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 1. panta 1. punkts un 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts judikatūru, kurā tiesību akti, ar ko šo direktīvu transponē valsts iekšējās tiesībās, tiek interpretēti tādā veidā, ka patērētāju tiesību aizsardzības normas tiek piemērotas arī tāda tiesību subjekta līgumam, kāds ir *condominio* Itālijas tiesībās, ar komersantu.

22 Lai atbildētu uz uzdoto prejudiciālo jautājumu, vispirms ir jāizanalizē minētās direktīvas piemērošanas joma, lai noteiktu, vai tiesību subjekts, kas nav fiziska persona, pašreizējā Savienības tiesību attīstības stadijā var piederēt pie jēdziena "patērētājs".

23 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 1. panta 1. punktu tās mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.

24 Saskaņā ar šīs Direktīvas 93/13 2. panta b) punktu "patērētājs" ir jāsaprot kā "jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas". No šī noteikuma izriet, ka ir jābūt izpildītiem diviem kumulatīviem nosacījumiem, lai šis jēdziens attiektos uz personu, proti, runai jābūt par fizisku personu, un tai jārīkojas nolūkiem ārpus savas profesionālās darbības.

25 Attiecībā uz pirmo no šiem nosacījumiem Tiesa jau ir konstatējusi, ka persona, kas nav fiziska persona un kas slēdz līgumu ar komersantu, nevar tikt uzskatīta par patērētāju Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta nozīmē (spriedums, 2001. gada 22. novembris, *Cape* un *Idealservice MN RE*, C-541/99 un C-542/99, EU:C:2001:625, 16. punkts).

26 Šajā lietā iesniedzējtiesa norāda, ka kooperatīvā dzīvojamā māja Itālijas tiesību sistēmā ir tiesību subjekts, kurš nav nedz "fiziska persona", nedz "juridiska persona".

27 Šajā ziņā jānorāda, ka pašreizējā Savienības tiesību attīstības stadijā jēdziens "īpašums" nav saskaņots Eiropas Savienības līmenī un ka var pastāvēt atšķirības dažādās dalībvalstīs. Proti, jākonstatē, ka saskaņā ar LESD 345. pantu Līgumi nekādi neietekmē dalībvalstu tiesību aktus, kas reglamentē īpašumtiesību sistēmu. Turklāt plašākā sistēmiskā interpretācijā jānorāda, ka ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV 2012, L 201, 107. lpp.) 1. panta 2. punkta k) apakšpunktu no tās piemērošanas jomas tiek izslēgta *in rem* tiesību būtība.

28 Līdz ar to un tik ilgi, kamēr Savienības likumdevējs nav šajā sakarā iejaucies, dalībvalstis var brīvi reglamentēt kooperatīvās dzīvojamās mājas tiesisko režīmu savās attiecīgajās valstu tiesību sistēmās, to kvalificējot vai nekvalificējot par "juridisku personu".

29 Tātad kooperatīvā dzīvojamā māja – kāda ir prasītāja pamatlietā – neatbilst pirmajiem no tiem nosacījumiem, kas noteikti Direktīvas 93/13 2. panta b) punktā, un tādēļ nav iekļaujama jēdzienā "patērētājs" šīs normas izpratnē, tādējādi līgums starp šādu kooperatīvu un komersantu ir izslēdzams no minētās direktīvas piemērošanas jomas.

30 Šis secinājums nav pretrunā 2019. gada 5. decembra spriedumam *EVN Bulgaria Toplofikatsia* un *Toplofikatsia Sofia* (C-708/17 un C-725/17, EU:C:2019:1049, 59. punkts). Proti, lai gan Tiesa ir nospriedusi, ka siltumenerģijas piegādes līgumi par kopīpašumā esošas ēkas apgādi, tādi, kādi tiek aplūkoti šī sprieduma pamatā esošajā lietā, pieder pie tādu līgumu kategorijas, kas noslēgti starp patērētāju un komersantu Direktīvas 2011/83 3. panta 1. punkta izpratnē, jānorāda, ka šos līgumus noslēdza paši līdzīpašnieki un nevis – kā pamatlietā aplūkojamajā gadījumā – kooperatīvā dzīvojamā māja, kuru pārstāv pārvaldnieks.

31 To ņemot vērā, ir jānosaka, vai tāda valsts judikatūra, kāda ir *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) pieņemtā, kurā tiesību aktu, ar ko iekšējās tiesībās transponē Direktīvu 93/13, interpretē tādā veidā, ka tajā ietvertās patērētāju tiesību aizsardzības normas ir piemērojamas arī tāda tiesību subjekta, kāds ir *condominio* Itālijas tiesībās, noslēgtajam līgumam ar komersantu, ir pretrunā patērētāju tiesību aizsardzības sistēmas garam Savienībā.

32 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 169. panta 4. punktu dalībvalstis var atstāt spēkā vai ieviest stingrākus patērētāju tiesību aizsargpasākumus ar nosacījumu, ka tie ir saderīgi ar Līgumiem.

33 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 divpadsmito apsvērumu valstu tiesību akti negodīgo noteikumu jomā ar to tiek saskaņoti tikai daļēji un minimāli, dalībvalstīm atstājot iespēju, ņemot vērā Līgumu, nodrošināt patērētājiem augstāku aizsardzības līmeni ar valsts noteikumiem, kas ir stingrāki nekā šī direktīva. Turklāt saskaņā ar minētās direktīvas 8. pantu dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos Līgumam atbilstīgos noteikumus jomā, uz ko attiecas minētā direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni.

34 Arī atbilstoši Direktīvas 2011/83 13. apsvērumam saskaņā ar Savienības tiesību aktiem dalībvalstis saglabā kompetenci piemērot šīs direktīvas noteikumus nozarēs, kas neietilpst direktīvas darbības jomā. Tostarp dalībvalstis var nolemt paplašināt minētās direktīvas normu piemērojamību juridiskām vai fiziskām personām, kuras nav patērētāji šīs direktīvas izpratnē.

35 Šajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) ir attīstījusi judikatūras virzienu, ar kuru ir paredzēts turpmāk aizsargāt patērētāju, paplašinot Direktīvā 93/13 paredzētās aizsardzības piemērošanas jomu attiecībā uz tādu tiesību subjektu, kāds ir *condominio* Itālijas tiesībās, kas nav fiziska persona atbilstoši valsts tiesībām.

36 Taču šāds judikatūras virziens ietilpst minētās direktīvas mērķī aizsargāt patērētājus (šajā ziņā skat. spriedumu, 2018. gada 7. augusts, *Banco Santander* un *Escobedo Cortés*, C-96/16 un C-94/17, EU:C:2018:643, 69. punkts).

37 No tā izriet, ka, lai gan tāds tiesību subjekts kā *condominio* Itālijas tiesībās, neietilpst "patērētāja" jēdzienā Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta nozīmē, dalībvalstis var piemērot šīs direktīvas normas nozarēs, kas neietilpst šīs pēdējās minētās direktīvas piemērošanas jomā (skat. pēc analoģijas spriedumu, 2012. gada 12. jūlijs, *SC Volksbank România*, C-602/10, EU:C:2012:443, 40. punkts), ciktāl šāda valsts tiesu veiktā interpretācija nodrošina augstāku patērētāju aizsardzības līmeni un nekaitē Līgumu noteikumiem.

38 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 1. panta 1. punkts un 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neliedz tādu valsts judikatūru, kurā tiesību akti, ar ko šī direktīva tiek transponēta iekšējās tiesībās, tiek interpretēti tādā veidā, ka tajā ietvertās patērētāju

tiesību aizsardzības normas ir piemērojamas arī tāda tiesību subjekta noslēgtajam līgumam, kāds ir *condominio* Itālijas tiesībās, ar komersantu, lai gan šāds tiesību subjekts neietilpst minētās direktīvas piemērošanas jomā.

Par tiesāšanās izdevumiem

39 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 1. panta 1. punkts un 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neliedz tādu valsts judikatūru, kurā tiesību akti, ar ko šī direktīva tiek transponēta iekšējās tiesībās, tiek interpretēti tādā veidā, ka tajā ietvertās patērētāju tiesību aizsardzības normas ir piemērojamas arī tāda tiesību subjekta noslēgtajam līgumam, kāds ir *condominio* Itālijas tiesībās, ar komersantu, lai gan šāds tiesību subjekts neietilpst minētās direktīvas piemērošanas jomā.

[Paraksti]